

Josef Škvorecký

Návrat poručíka Borůvky

spisy 38

kapitola první: Sestřička	7
kapitola druhá: Jiná česká povídka	21
kapitola třetí: Kdo věděl o sestřičce?	31
kapitola čtvrtá: Co jsem Sheile neřekl	39
kapitola pátá: Minulost bývalého detektiva	51
kapitola šestá: Konfrontace	61
kapitola sedmá: Horká noc	69
kapitola osmá: Příběh z daleké země	75
kapitola devátá: Souvenir paní McCavishové	83
kapitola desátá: Objevy v Kitcheneru	89
kapitola jedenáctá: Manželka	99
kapitola dvanáctá: Pozdě v noci	105
kapitola třináctá: Krádež	117
kapitola čtrnáctá: Večer, a pak noc	129
kapitola patnáctá: Když se kácí les	139
kapitola šestnáctá: Lítají třísky	159
kapitola sedmnáctá: Happy End	165
Autorova poznámka	170
Ediční poznámka	172
Vysvětlivky	173



Josef Skvorecký

Návrat poručíka Borůvky

Reakcionářská detektivka

spisy 38

© Josef Škvorecký, 2010

Copyright © Books and Cards, 2010

ISBN 978-80-904186-9-1

Jáje a Adolfovi Štaflovi, na tu cestu kolem světa

kapitola první

Sestřička

Moji sestřičku našla paní Rose Hetheringtonová, která chodí každou středu uvést dům Jiřiny McCavishové do stavu poněkud připomínajícího pořádek. Heather ležela na zemi v kuchyni, ale protože to vůbec nebylo poprvé, co ji posluhovačka přistihla v alkoholickém bezvědomí, ani se nelekla. Přečetla si nejdřív lístek nápadně přilepený žvýkačí gumou na zrcadle v předsíni – *Paní Hetheringtonová, jedu do Kitcheneru a vrátím se až zítra, asi odpoledne. Peníze máte na stole. J.* – a teprve pak se začala zabývat Heather. Vyděsila se, až když si na ni sáhla. Bylo jasné, že životní styl mé sestřičky vyvrcholil koncem celkem logickým.

Mluvili jsme o ní ten den, třetího srpna ráno, v Susquehanna Racquet Clubu s Harrisonem Morrisonem, jejím stálým obdivovatelem už od dob, kdy ještě hrávala pozemní hokej za St. Patrick's School. Měřeno nekonečností času dospívání, byly to dávné doby, a Harrison vydržel asi proto, že se u Heather nikdy nedostal dál než k zírání na nahá kolena pod hokejovou sukní. Sledoval ji však s vytrvalostí věrného buldoka a ze žárlivosti se proměnil v živý seznam všech, co to u sestřičky dotáhli k mnohem vyšším metám, aniž ji vždy nutně obdivovali. Bylo jich, řekl bych, nejmíň na dvě ragbyová mužstva.

Početnými ranami do srdce se však z Harrisona nestal mladý Werther; vyřešil své utrpení v dobré tradici našeho kontinentu tím, že se výhodně oženil z rozumu (35 % akcií pivovarů Molson), a z Heatheriných lásek si udělal koníčka, jímž mě otravoval.

A tak jsme se toho dne po partii squashe drhli pod sprchami a Harrison pravil:

„Se zahanbením se musím přiznat, že kandidáta číslo dvacet devět neznám. Není asi z Toronta a nevypadá na bílého anglosaského protestanta.“

Nebylo to poprvé, co se Heather zapletla s černochem, a Harrisonova poněkud monotónní ironie mi lezla na nervy.

„Nechceš začít sbírat něco jiného?“ řekl jsem mu. „Třeba první vydání klasických pornografií?“

Ignoroval mě. Pravil:

„Jižní typ. Takový, co ho ani nemusíš vidět pod sprchou, aby ses mohl vsadit, že má po celém těle srst jako pudl. Vášnivě černé

oči. Cizí přízvuk, podle mě slovanský.“ Tomu jsem se v duchu zasmál, protože Harrison začal kdysi brát kurs ruštiny, ale vydržel jen čtyři semináře. „Ideální objekt pro lásku na první pohled. Jenom jediná závada na kráse: někdo mu v mládí musel šlápnout na nos. Má ho jak londýnský most naruby.“

„Harrison Morrison,“ řekl jsem, neboť jsem věděl, že je alergický na rýmovačku svého jména. Byl to žertík jeho otce, proslulého autora *limericks*. „Harrison Morrison, jseš jak naprasklá deska. Mimoto mě moje sestra vůbec nezajímá.“

To byla zbožná lež. Ve skutečnosti jsem měl sestřičku málem nezřízeně rád. Bývala to kdysi sladká, romantická dívenka, a já jí v jejích štěněcích láskách rozechvěle držel palce. Potom se začala přizpůsobovat světu, ztrácel jsem přehled a trápilo mě to snad víc než otce. Na rozdíl od něho jsem na Heather někdy i řval.

„Musí být odjinud,“ pokračoval protivně Harrison. „Koukal jsem na ně včera v salónku ve Four Seasons, a řeknu ti, podle všech známek je ten chlap přeborník. I profesionálce, jako je Heather, se musí třást kolena, když na ni upře ty své mafiánské oči. Nebýt nosu –“

Málem jsem z jeho vlastního čichového orgánu udělal taky něco podobného londýnskému mostu, ale zachránil ho amplión, který volal moje jméno. Pan Neil Donby se má ihned dostavit k manažerovi klubu. Důležitá rodinná zpráva.

Odložil jsem proto plastickou operaci na jinou příležitost a šel jsem do kanceláře. Vůbec jsem se nedivil, že sestřička, jinak bohužel snadno přístupná, blba Harrisona ze své přízně kategoricky vyloučila.

V kanceláři jsem se dozvěděl, co se stalo.

Harrison Morrison byl taky první, kdo prohlásil za cynický nevkus to, co jsem udělal, sotva jsem trochu přišel k sobě. Zavolal jsem Sheile, a Sheila, když potlačila slzy, slíbila, že se věci ujme. Snad jsem jí to měl rozmluvit, ale v žalu, hlubším, než si kdo, a nejmíň Morrison, uměl představit, jsem nepomyslel, je-li vkusné nebo nevkusné, cynické či logické, aby se pátrání po vrahovi ujala moje dívka. Nemohu ani za to, že její soukromá

detektivní kancelář má tak absurdní jméno. *Sheila's Shamussesses*. Pokusil jsem se ji přesvědčit, aby uvažovala o jiném firemním označení; když už jí, řekl jsem, nevádí podivný neologismus, měla by být dvě „s“ snad jenom mezi dvěma „e“. Ovšem, Sheila je pořád ještě radikál: místo aby chybu opravila, objevilo se v ní ještě další „s“, a moje dívka pravila, že je to tak reklamně účinnější – *Sheila's Shamussesses*. Prodloužené sykavky evokují představu hada, a tím i Evy – a čert vzal měšťáckou konvenci zvanou pravopis.

Tak se zrodila první ženská detektivní kancelář v Torontě, a snad na světě. Konec konců byl jsem rád. Kancelář byla výslednicí pozvolného vzdalování od ideálů Weathermenů, jež pokračovalo přes Ligu mladých socialistů, Svaz přátel Hodžovy Albánie, a podobné fraternity založené na téměř matematických jistotách, až k sororitě nazvané Socialistické hnutí za osvobození žen (SMLW). Z něho, celkem logicky, vyplynul, umožněn dědictvím, soukromokapitalistický podnik Sheiliny šámusek. Se Sheilou se pomalu zase dalo rozumně mluvit a já doufal, že moje vytrvalost, podobná Harrisonově, bude konečně odměněna měšťáckým svazkem manželství.

Šámusky jsou výhradně studentky Torontské univerzity a organizovanost v SMLW je stoprocentní. Členkou je i etnická sekretářka Sue, i když ta, mám podezření, se do hnutí přihlásila z důvodů nízkých a nečestných. Chtěla prostě dostat džob.

Jenom jedna věc pohlavní ryzost Sheiliny kanceláře ruší: její tajný agent v torontském Oddělení vražd, Bill Kendrick, je bezesporu muž. Čas od času – dost často – píchne šámuskám drobnými informacemi, zatím výhradně z jiných oddělení, neboť na pátrání po vrahovi si Sheilu ještě nikdo nenajal. Jako všechny mužské detektivní agentury zjišťují i Sheiliny dívky, kdo jak zalhal pojišťovně, aby přišel nezákonně k penězům, a občas sledují muže na záletech. Fízlovat veselé paničky kancelář z ideových důvodů odmítá. Kendrickovy informace jsou vlastně porušením služebních tajemství, ale peníze za ně nikdy nevzal. Sheila ho odměňuje nadějí totožnou s mojí, jenže, myslím si, mnohem bláhovější. Bill Kendrick mi těžkou hlavu nedělá.

A nevím, proč by mělo být cynické, že jsem Sheile její první šanci nevzal. Jednak ji mám rád, a jednak si velice přeju, aby vrah došel spravedlivé odplaty. Nebo v každém případě, aby ho

chytili. Vrazi na svobodě zůstávat nemají, i když, soudí Sheila, deset nebo patnáct let, která dopadený zabiják musí strávit v našich hrozných věznicích, je trest nepřiměřený a nelidský. Všichni vrazi jsou oběťmi prostředí, buď chudého, nebo bohatého, nebo maloburžoazního, a tak za své činy vlastně odpovědnost nenesou.

Kandidáta Heatheriny vraždy měla Homicide Bureau okamžitě a za chvíli jsme o něm věděli i my, protože Bill Kendrick si chtěl šplhnout. Znal jsem toho pána. Z těžce rozpletitelného klubka sestřiččiných mužských přátel trčel padesátiletý soukmenovec Jiřiny McCavishové dost nápadně. Ne proto, že by pro Heather byl starý; mezi nápadníky mé devatenáctileté sestřičky byl i jeden přezrálý sedmdesátník. Ale Herman kdysi, při jedné z hádek, jimiž Heatheriny známosti pravidelně vrcholily, ublížil dívce na těle, takže byla od té doby mírně nedoslýchavá na levé ucho.

Přes takové rabijáctví se smířili. Ještě nedávno před tím, než sestřička odešla, viděl jsem je v nejlepší shodě v otočné restauraci na věži Canadian National.

Nad tou vzpomínkou mě teď zaštipalo v očích. Seděli u oblé skleněné stěny, pod níž zvolna rotuje moje rodné město: moje hezká mladičká blond sestra a ten nanicovatý padesátník s nosem jako kus rosolu a s vlasy už jen v podobě licousů a – nedá se to jinak popsat – cukrovali. Sledoval jsem ten výjev Sheile přes rameno s nevolí. Smáli se, líbali se přes sklenice s vínem. Herman vyndal zpod stolu dámskou kabelku a Heather v ní začala horlivě hrabat. Vytáhla nějaké fotografie a oba si je prohlíželi s velikým hihňáním a novými polibky, jež nechutný seladon umisťoval Heather na zápěstí. Potom vstal, sebral kabelku, někam s ní odešel a vrátil se bez ní. Všechno mě to popuzovalo. Nejen prohlížení zřejmě cizích intimností. Především to, že sestřička se veřejně zahazuje s takovým omšelým krasavcem jako nějaká – Sotva Herman zmizel, vstal jsem a přistoupil jsem k Heather.

Při vzpomínce na to, co jsem jí řekl, mě teď obchází hrůza.

Řekl jsem:

„Nestydíš se, *lover*?“

Teprve po té otázce si mě všimla a zamračila se:

„Co tu děláš? Špicluješ?“

„Obdivuju se tvému vkusu, sestřičko. Snad je pro tebe jenom trošku příliš mladý.“

„Ztrať se, Neili!“

Odvrátila hlavu a zadívala se z okna. Pod námi, v letním soumraku, otáčely se černé mrakodrapy centra jako gigantické rakve.

„Co je na řadě příště? Nos? Oko? Nebo jenom zub?“

Heather se ke mně prudce obrátila a vztekle pravila:

„Příště mě zabije. Ale to je moje věc. Ty si hled' svého!“

Znova mě při té vzpomínce obešla hrůza.

Herman sebrali hodinu poté, co přijeli na místo činu: viděla ho sousedka vycházet pozdě večer brankou z Jiřiny zahrádky. Vypadalo to tedy, že Sheilin první velký případ skončí dřív, než začal. Herman nezapíral nic, až na to, že by sestřičku zabil. Večer mu volala: prý právě utekla z domova - u Heather celkem pravidelná záležitost - bude spát u Jiřiny, a jelikož Jiřina odjela do Kitcheneru, nechce se jí spát sólově. Herman přislíbil účast, měl však v Old English Pubu, kde je manažerem, banket, zdržel se, a k číslu 487 Sackville Street dorazil až po desáté. V domě už byla tma. Použil klepadla. Nikdo nereagoval. Obešel proto dům - bylo to poslední stavení v souvislém bloku domků a jižní stěnou stál do úzké uličky vedoucí ke garážím - odsunul závoru v brance zahrádky, přistoupil k francouzskému oknu kuchyně a zkusil je otevřít. Bylo zajištěno, záclona zevnitř zatažena. Herman zaťukal, ale záclonou prolezl pouze Jiřinin dvoubarevný kocour, opřel se růžovými packami zevnitř o sklo a vztekle mňoukal. Mňoukání se mísilo s tichým vrčením klimatizátoru, zapjatého v druhém poschodí v ložnici. Měsíc stál v úplňku, kocour chtěl ven. Francouzské okno se zvenčí otevřít nedalo. Herman, jenž sestřičku dobře znal, si pomyslně, že ji nálada na milostnou noc opustila a ona se uchýlila k jiné, patrně farmakologické rozkoši. Chvilí ještě klepal, kocourův bílý obličej na něho nehybně hleděl skrze uhmatané sklo, oči v měsíčním světle egyptsky zářily. Herman usoudil, že klepat dál je zby-

tečné, obrátil se a odešel ze zahrady, stejně jako přišel: brankou. V tom okamžiku vyhlédla z okna v domě na druhé straně uličky sousedka, kterou trochu znal. Pozdravil ji, vrátil se k autu zaparkovanému na Sackville Street, odjel do své restaurace a stihl ještě závěr stolní debaty na téma, zda se Rakousko mělo rozbít nebo ne. V Old English Pubu se scházeli většinou Hermanovi soukmenovci.

Za tím francouzským oknem a za tou záclonou ležela moje sestřička a v srdci měla kuli z pistole velké ráže. Vrah vystřelil z bezprostřední blízkosti, výstřel sežehl šaty na prsou. Na první pohled vypadala situace jako z detektivky, neboť domovní dveře byly zamčené a francouzské okno zajištěné zevnitř, ale policie si to nevyložila jako záhadu zamčeného pokoje, jenom usoudila, že vrah měl klíč.

K vlastnictví klíče se Herman přiznat nechtěl a mimoto sousedka vypověděla, že slyšela klepání, a proto se podívala z okna. Alibi sice Herman neměl – Sheila tvrdila, že se o ně *nepokusil*, když měl tu smůlu se zvědavou sousedkou – pistoli však nenašli ani nebyli s to dokázat, že by kdy nějakou vlastnil, takže Hermana váhavě zase propustili, a Sheila přece jen dostala svůj velký případ.

Vyzvala mě, abych jí pověděl, co o Dereku Hermanovi vím.

Něco jsem věděl. Nebylo možné nemít aspoň nějaké vědomosti o zuřivci, jenž sestřičku jednou málem přizabil a pak za ní zase tak vytrvale dolézal, až ho opět vzala na milost.

„Především se nejmenuje Derek, jenom si tak říká. Jeho skutečné jméno nejde vyslovit. Dietschikh nebo jak. Paní McCavishová tvrdí, že hláska „rsch“ je příbuzná našemu „r“ ve slovech jako „trip“ nebo „pretty“, ale příbuzenství se mi zdá dost vzdálené. Je manažerem motelu Old English Pub, na němž, od té doby, co jej manažuje, je anglické jenom jméno. Paní McCavishová tvrdí, že je to v Torontu centrum české mafie.“

Sheila po mně šlehla podezřívavým pohledem, a to mě ve spjitosti s její další otázkou potěšilo. Svědčilo to, že urazila opět nějakou vzdálenost od Envera Hodži:

„Jak ty se vlastně znáš s tou McCavishovou?“

„Že o ní pořád mluvím, myslíš? No její nebožtík manžel byl můj dobrý kamarád. Seznámil se s ní na Expu v Montrealu. Její názory na manželství,“ dodal jsem, „se liší od tvých.“

Nyní na mě Sheila chrpově modrýma očima pohlédla studeně a doprovodila studený pohled ledovým hlasem. „O. K. Co je to za mafii? To by mohlo být důležité.“

„Pochybuju. Jde spíš o vzájemně podpůrný spolek. Většina zaměstnanců Old English Pubu jsou Hermanovi etniční bratři. Animírkami počínaje a kuchařem konče. Kuchař byl prý skutek milosrdenství, protože když ho Herman objevil v Kachní hospodě v New Yorku, chystal se právě skočit z Brooklynského mostu.“

Pak jsem Sheile pověděl kuchařovu historku, jak jsem ji znal od paní redaktorky McCavishové, jež je zásobárnou podobných příběhů. Většinou je tiskne ve svém plátku, který založila z peněz získaných prvním samostatným vzletem manžela Bobbyho v soukromém sportovním jednoplošníku. Plátek má divné jméno, *Torontská dáma*, a řekl bych, že i na tomto kontinentě klepavého žurnalistu je to extratřída. Předplácí si to prý i Jiřinini krajané v Jihoafrické republice, kde údajně tvoří jednu z nejsilnějších přistěhovaleckých skupin. Tato volba místa exilu, soudí Sheila, je pro ně typická.

Já *Torontskou dámu* přirozeně nečtu, protože je tištěna jazykem, který přirozeně neovládám (ovládám jen jeden jazyk). Zním proto redaktorčiny kachny pouze z jejího vyprávění. Ona se ovšem dušuje, že jsou pravdivější nežli pravda, což mi logicky není jasné, ale z kursu logiky na univerzitě jsem brzo vypadl, neboť jsem mu nerozuměl. Jednu jsem vlastně četl: tu od Jiřiny koupil *Reader's Digest* (Sheila: Taky typické!). Když v Praze nedávno bourali nějaké státní divadlo, přišli zedníci na luxusní saunu, kterou tam tajně dali zbudovat členové ústředního výboru komunistické strany, aby se měli kde scházet s baletkami. Ta historka je ze všech nejpravdivější, tvrdila Jiřina, tu má přímo od svého neinformovanějšího informátora, jenž je taky členem ústředního výboru, i když sám do sauny nechodil. „Protože byl tvůj milenec?“ zeptal jsem se. Jiřina si zaklepala na čelo a prasila: „Kanadan!“ a když jsem poněkud uražen žádal vysvětlení, řekla: „Můj bejvalej milej by zrovna mně do Kanady dodával zrovna takhle výbušný politický indiskréce. Voni přeci o všech mejch bejvalejch dobře vědí, to si zjistili, když mě kádrovali